

ΜΑΘΑΙΝΩ - ΑΣΚΟΥΜΑΙ - ΕΠΙΧΕΙΡΩ

ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πρώθηση της προσαρμοστικότητας επιχειρήσεων και εργαζομένων στην ανάπτυξη της «πράσινης απασχόλησης»

ΣΥΝΟΨΗ ΕΡΓΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Έργο «ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΙΜΟΤΗΤΑ» χρηματοδοτήθηκε από την Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL και υλοποιήθηκε από την Αναπτυξιακή Σύμπραξη «ΕΝΕΡΓΕΙΑ για το ΑΥΡΙΟ», που συστάθηκε για το σκοπό αυτό. Η περιοχή εφαρμογής του Έργου περιλάμβανε τους Δήμους Μαραθώνα, Νέας Μάκρης, Ραφήνας, Σπάτων, Παλλήνης, Γέρακα, Γλυκών Νερών και τις Κοινότητες Πικερμίου και Ανθούσας.

Στόχος του Έργου ήταν η προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης και κυρίως της βιώσιμης απασχολησιμότητας, μέσω της ανάδειξης και προώθησης των νέων «πράσινων επαγγελμάτων», καθώς και των ευέλικτων μορφών οργάνωσης της εργασίας, στις επιχειρήσεις της περιοχής εφαρμογής. Όμαδες-στόχος του έργου ήταν νέοι, γυναίκες, άτομα με αναπηρία, άνεργοι ή εργαζόμενοι που δυσκολεύονται να συνδυάσουν τις επαγγελματικές με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις.

ΕΤΑΙΡΟΙ

Στην Αναπτυξιακή Σύμπραξη του Έργου συμμετείχαν οι φορείς:

1. Προγράμματα Εθελοντικής Εργασίας για το Περιβάλλον (ΠΕΕΠ)
2. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)
3. Ευρωπαϊκό Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Κατάρτισης (ΕΚΕΠΕΚ) του Παντείου Πανεπιστημίου
4. Εκδόσεις Απογευματινή ΑΕ
5. Μαραθώνιος Αναπτυξιακή ΑΕ
6. Εκονομέτρικα ΕΠΕ
7. Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας (ΚΕΚ-ΕΙΝ)

Υπουργείο
Απασχόλησης και
Κοινωνικής
Προστασίας

Το Πρόγραμμα
Συγχρηματοδοτείται
σε ποσοστό 75% από το
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η «Αειφόρος Απασχολησιμότητα» αποτελεί κεντρικό στόχο της κοινωνικής διάστασης της αειφορίας, όπως αυτή αποτυπώνεται από τη Στρατηγική της Λισσαβόνας και τη σύγχρονη κοινωνική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη και τη διεύρυνση της απασχόλησης, καθώς και τη διαφύλαξη της απασχολησιμότητας. Συνδέεται, επίσης, με την ενσωμάτωση των νέων στοιχείων που χαρακτηρίζουν τη διεθνή, ευρωπαϊκή και εθνική πραγματικότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, τα βασικά σημεία στα οποία ήρθε να ανταποκριθεί το σχήμα συνεργασίας και οι δραστηριότητες της Αναπτυξιακής Σύμπραξης «Ενέργεια για το Αύριο» είναι:

- Η διαπίστωση ότι οι σύγχρονες συνθήκες αστικής διαβίωσης και οργάνωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων, οδηγούν στην ανάπτυξη ενός νέου και δυναμικού χώρου απασχόλησης, τα «πράσινα επαγγέλματα».
- Η ανάγκη για διαρκή προσαρμογή των επαγγελματών αυτών στην εξελισσόμενη πραγματικότητα, ώστε να διασφαλίζεται η αειφορία των επιχειρήσεων και η απασχολησιμότητα των εργαζομένων τους.
- Η εκτίμηση ότι ένα ευρύ φάσμα του ανθρώπινου δυναμικού –όπως γυναίκες, μακροχρόνια άνεργοι, ενήλικες με χαμηλά προσόντα και περιορισμένες δεξιότητες, ενήλικες κοντά σε συντάξιμη ηλικία και μέλη άλλων ευπαθών ομάδων– θα μπορούσε να απασχοληθεί στα επαγγέλματα αυτά, με την κατάλληλη κατάρτιση, αν και εφόσον το πλαίσιο εργασίας παρείχε μια ευελιξία σε ότι αφορά το ωράριο και την οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Η εκτίμηση ότι οι εφαρμογές πεδίου σε άλλους τομείς που χαρακτηρίζονται από ευέλικτες σχέσεις και προστιθέμενη αξία των μορφών εργασίας –όπως ο εθελοντισμός και η κοινωνική προσφορά– μπορούν να συνεισφέρουν σημαντική εμπειρία στην προσπάθεια σύνθεσης ενός καινοτόμου πλαισίου απασχόλησης στα «πράσινα επαγγέλματα».
- Η αναγνώριση ότι για μια τέτοια μεταφορά εμπειρίας απαιτείται μια στέρεη θεωρητική βάση και ένα συνεκτικό πλαίσιο σύνθεσης και τεκμηρίωσης των επιμέρους βημάτων από φορείς με ανάλογη επιστημονική και τεχνική δυνατότητα.

Το Έργο της Α.Σ. «Ενέργεια για το Αύριο» επιχείρησε να μετατρέψει την εμπειρική γνώση σε ολοκληρωμένες και τεκμηριωμένες εφαρμογές, ώστε να μπορεί να μεταφερθεί και να διαχυθεί μέσα από πιστοποιημένα σχήματα κατάρτισης σε απασχολούμενους και μη, στις επιχειρήσεις και τους φορείς που επιθυμούν να ενισχύσουν την αειφορική τους ανάπτυξη.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Η πιλοτική διάσταση του Έργου αποσκοπούσε στη δημιουργία συγκεκριμένων παραδειγμάτων - εφαρμογών και στην πρακτική ανάδειξη των πλεονεκτημάτων των νέων μορφών και ευέλικτων σχημάτων της εργασίας για τις ομάδες-στόχο. Στα αποτελέσματα του Έργου περιλαμβάνονται:

- Η αναγνώριση και καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και της προοπτικής της «πράσινης απασχόλησης» στην περιοχή εφαρμογής του Έργου.
- Η εκπαίδευση εκπαιδευτών –ανέργων και απασχολούμενων της περιοχής εφαρμογής– σε θέματα περιβαλλοντικού αντικειμένου.
- Η εκπαίδευση εργαζομένων και στελεχών τοπικών επιχειρήσεων σε θέματα διαχείρισης επιχειρησιακών στρατηγικών για το περιβάλλον.
- Η εκπαίδευση ανέργων –γυναικών, νέων, μακροχρόνια ανέργων– στο αντικείμενο των

«πράσινων επαγγελματιών», στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας.

- Η άμεση επαφή ατόμων των ομάδων-στόχος με το αντικείμενο της περιβαλλοντικής προστασίας μέσα από πρακτικά εργαστήρια που πραγματοποιήθηκαν στο πεδίο.
- Η προώθηση της «πράσινης επιχειρηματικότητας» στις ομάδες-στόχος και η ανάδειξη καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Η δημιουργία και ανάπτυξη εργαλείων υποστήριξης της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Η δημιουργία ενός δικτύου στο οποίο συμμετέχουν οι τοπικές επιχειρήσεις ώστε να υποστηριχθούν στη δραστηριοποίησή τους στο χώρο της πράσινης επιχειρηματικότητας και στην εφαρμογή ευέλικτων μορφών οργάνωσης της εργασίας.

Περαιτέρω, το έργο περιλάμβανε μια σειρά από ενέργειες διάδοσης και δικτύωσης προκειμένου να επιτευχθεί ένα ισχυρό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για τις ομάδες-στόχος.

Τα αποτελέσματα της επιτόπιας έρευνας συνοψίζονται στα σχετικά παραδοτέα του ΕΚΚΕ, ενώ το περιεχόμενο της κατάρτισης, τα εργαλεία και οι μεθοδολογίες που συνδέουν την πράσινη απασχόληση με την ευελιξία στην εργασία, καταγράφονται στα σχετικά παραδοτέα των ΚΕΚ ΕΙΝ και του ΕΚΕΠΕΚ. Παρακάτω εστιαζόμαστε στις δύο δράσεις που αναδείχθηκαν ως καλές πρακτικές στο πλαίσιο του έργου:

1. Τα Πειραματικά Εργαστήρια Πεδίου αποτελούν μια πρωτότυπη εφαρμογή συμβουλευτικής που αντλεί από την εμπειρία του οργανωμένου εθελοντισμού και της κοινωνικής προσφοράς.
2. Το Πρόγραμμα Συμβουλευτικής Επιχειρηματικότητας στόχευσε στην ανάδειξη των πράσινων επιχειρηματικών ιδεών των συμμετεχόντων και στην παροχή κάποιων βασικών εργαλείων για την ανάπτυξη ενός επιχειρηματικού σχεδίου δράσης.

1. ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΠΕΔΙΟΥ

Η δράση είχε ως κεντρικό αντικείμενο τη διοργάνωση εργαστηρίων συμβουλευτικής και πειραματικής προσομοίωσης του μοντέλου προσαρμοστικότητας με επιλεγμένα άτομα των ομάδων-στόχος που τοποθετήθηκαν για το σκοπό αυτό σε επιλεγμένους φορείς και επιχειρήσεις της Ανατολικής Αττικής.

Οι φορείς και οι επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν στο έργο επιλέχθηκαν μέσω ειδικής δράσης, που αφορούσε την προώθηση του αρχικού μοντέλου προσαρμοστικότητας σε επιχειρήσεις της δικτυακής δομής. Στο πλαίσιο της δράσης αυτής προσεγγίστηκαν με γραπτή επικοινωνία τουλάχιστον 100 επιχειρήσεις και φορείς, ενώ στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές συναντήσεις με περισσότερες από 20. Η συνεργασία τους αφορούσε την παροχή του προς υλοποίηση έργου καθώς και την υποστήριξή του με την παροχή τεχνογνωσίας και τη φιλοξενία των ομάδων εργασίας.

Μεταξύ των φορέων και επιχειρήσεων που, κατόπιν των επαφών, συνεργάστηκαν στο έργο περιλαμβάνονται οι Δήμοι Νέας Μάκρης και Μαραθώνα, η Δημοτική Επιχείρηση Μαραθώνα και οι επιχειρήσεις των βιοκαλλιεργητών Φ.Ρουγγέρη και Α.Πούλιου. Στις δραστηριότητες περιλαμβάνονταν ο καθαρισμός του Δάσους του Σχοινιά που αποτελεί προστατευόμενη περιοχή, η πυροφύλαξη, το πότισμα νεαρών δενδρυλίων σε δασικές περιοχές, ο καθαρισμός των ακτών και ο κύκλος των εργασιών της βιοκαλλιέργειας (η φύτευση, το ξεβοτάνισμα, το πότισμα, το δέσιμο των φυτών, η συλλογή των καρπών και η διάθεσή τους στις βιολογικές αγορές).

Ομάδες-στόχος και μεθοδολογία προσέλευσης

Ομάδες-στόχος του προγράμματος αποτέλεσαν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και ειδικότερα άτομα με χαμηλά προσόντα και δεξιότητες, άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, μητέρες, αποφυλακισμένοι, πρώην τοξικομανείς, μετανάστες, πρόσφυγες, άνεργοι νέοι καθώς και μακροχρόνια άνεργοι. Κατά συνέπεια, η ενημέρωση για τα εργαστήρια πραγματοποιήθηκε σε δεκάδες μη κυβερνητικούς φορείς που υποστηρίζουν άτομα από τις παραπάνω ομάδες, σε δημοτικούς χώρους, πλατείες, αγροτικούς συνεταιρισμούς και άλλους χώρους της Ανατολικής Αττικής, σε δημόσιους χώρους των φορέων και των επιχειρήσεων που δέχτηκαν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα, καθώς και μέσω του Τύπου της Ανατολικής Αττικής, του δικτύου της Μ.Κ.Ο. Π.Ε.Ε.Π και του Παρατηρητηρίου Απασχολησιμότητας της Μαραθωνίου Αναπτυξιακής.

Η προσέλευση των ενδιαφερομένων επιτεύχθηκε με δελτία τύπου, ενημερωτικά φυλλάδια και φόρμες συμμετοχής, δημοσιεύματα στον Τύπο και αφίσες. Παράλληλα, με γραπτή προσωπική επιστολή ενημερώθηκε το σύνολο των ατόμων των ομάδων-στόχος που συμμετείχαν στις δράσεις κατάρτισης του έργου, τις οποίες υλοποίησε το ΚΕΚ ΕΙΝ, ενώ κατά περίπτωση υπήρξε και τηλεφωνική επικοινωνία.

Σε κάθε περίπτωση ανταπόκρισης και εκδήλωσης ενδιαφέροντος ακολούθησε συνάντηση ενημέρωσης και συζήτηση για το αντικείμενο των εργαστηρίων. Στα άτομα που αποφάσισαν να συμμετέχουν στα εργαστήρια περιλαμβάνονταν πρόσφυγες, μετανάστες, άνεργες νέες και άνεργοι νέοι, άτομα μεγάλης ηλικίας, άτομα που πλήττονται από την απειλή ανεργίας καθώς και άτομα με αναπηρία.

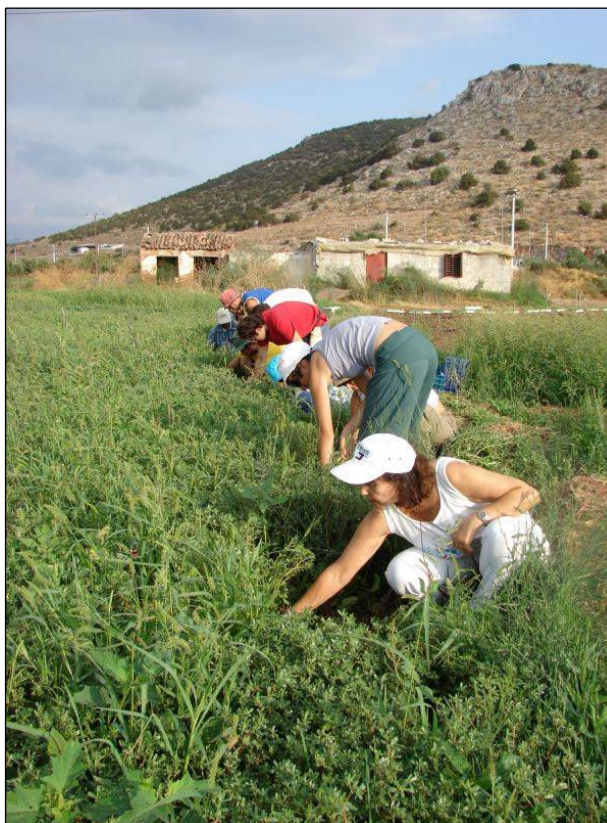
Υλοποίηση Εργαστηρίων

Τα εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν κυρίως τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο του 2006 και 2007 οπότε και οι καιρικές συνθήκες ήταν περισσότερο ευνοϊκές για εργασία στην ύπαιθρο αλλά και για φιλοξενία σε χώρους με βασική υποδομή που διαμορφώνονται κατάλληλα από τον φορέα Π.Ε.Ε.Π. (π.χ. σχολεία και αθλητικές εγκαταστάσεις). Η εφαρμογή περιλάμβανε 6 εργαστήρια, συνολικής διάρκειας 11 εβδομάδων με τη συμμετοχή 42 ατόμων συνολικά.

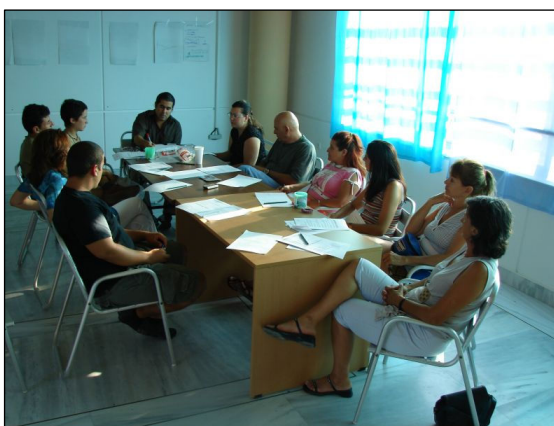
Τα εργαστήρια υλοποιήθηκαν τοπικά στο «πεδίο» -στους, εξωτερικούς κυρίως, χώρους εργασίας όπου δραστηριοποιούνται οι φορείς και οι επιχειρήσεις που έχουν προαναφερθεί για το περιβαλλοντικό αντικείμενο. Στην πράξη δοκιμάστηκε ένα φάσμα από επιλεγμένα ευέλικτα σχήματα που αφορούν την οργάνωση της εργασίας και την εφαρμογή ελαστικού, σπαστού και μειωμένου ωραρίου. Οι υλοποιούμενες δραστηριότητες είχαν καθαρά περιβαλλοντικό χαρακτήρα

και οργανώθηκαν κατά το διεθνώς καθιερωμένο πλαίσιο για τα αντίστοιχα εργαστήρια, όπως εφαρμόζεται από τον διεθνή φορέα Alliance of Voluntary Service Organisations.

Ειδικότερα, οι συμμετέχοντες εργάζονταν 5-6 ώρες την ημέρα, πρωινές ή και απογευματινές ώρες υπό την καθοδήγηση κάποιου υπευθύνου που έχει ορίσει ο φορέας ή η επιχείρηση, ενώ τον υπόλοιπο χρόνο συμβίωναν σε ομάδες περίπου 10 ατόμων. Μέσω της καθημερινής συμβίωσης, στην οποία μοιράζονται κατ' εναλλαγή οι ρόλοι για τον καθαρισμό του χώρου ή την προετοιμασία του φαγητού, αναπτύχθηκαν αξίες όπως η συνεργατικότητα, η αλληλεγγύη, η ανάληψη ευθυνών και πρωτοβουλιών.

Επιπρόσθετα στις πρακτικές (hands-on) δραστηριότητες στο πεδίο, στο πλαίσιο των εργαστηρίων πραγματοποιήθηκαν παράλληλες δραστηριότητες συμβουλευτικής στην κατεύθυνση της προώθησης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Συμπεράσματα

Σημειώνουμε εδώ τα κύρια συμπεράσματα από την υλοποίηση των εργαστηρίων και των παράλληλων δραστηριοτήτων συμβουλευτικής.

- Η εφαρμογή ευέλικτου ωραρίου δίνει τη δυνατότητα εργασίας σε άτομα με πολλαπλές υποχρεώσεις. Η ευελιξία δεν αφορά μόνο τις ώρες εργασίας αλλά και τον γενικότερο χρόνο απασχόλησης, π.χ. εποχιακή ή περιοδική, με τακτικές διακοπές.
- Πολλά επαγγέλματα της «πράσινης» οικονομίας περιλαμβάνουν δραστηριότητες που προσφέρονται για εποχική ή περιοδική απασχόληση με ευέλικτο ωράριο, όπως αυτές που σχετίζονται με τον πρωτογενή τομέα, π.χ. βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία.
- Τα «πράσινα» επαγγέλματα, εξ αντικειμένου, προσφέρουν μια πρόσθετη (ηθική και κοινωνική) ανταμοιβή στους εργαζόμενους, που δρα ως πρόσθετο κίνητρο για την κινητοποίησή τους. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για περιθωριοποιημένα άτομα.
- Από την άλλη πλευρά, ο κερδοσκοπικός χαρακτήρας καθ'αυτής της επιχειρηματικής δραστηριότητας απωθεί μεγάλο ποσοστό των ατόμων αυτών. Αντίθετα, πολύ πιο ελκυστικά φαίνονται μοντέλα κοινωνικής οικονομίας, π.χ. συνεταιρισμοί, κολεκτίβες, σωματεία κλπ.
- Οι δραστηριότητες «πεδίου», π.χ. στην ύπαιθρο, επίσης προσφέρουν προστιθέμενη αξία στους συμμετέχοντες. Ενδείκνυνται ιδιαίτερα για την επένταξη στην αγορά εργασίας ατόμων που δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στους αστικούς ρυθμούς και τις κοινωνικές σχέσεις.

Εκτιμούμε ότι θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η περαιτέρω υλοποίηση ανάλογων πειραματικών εργαστηρίων και σε άλλες περιοχές της χώρας και της ΕΕ και με άλλα αντικείμενα, προκειμένου να διατυπωθούν ευρύτερα πορίσματα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ανάλογων μοντέλων προσαρμοστικότητας σε ένα ευρύτερο και πιο ολοκληρωμένο πλαίσιο.

2. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Παράλληλα με τις πρακτικές (hands-on) δραστηριότητες στο πλαίσιο των εργαστηρίων πεδίου, αλλά και ανεξάρτητα, πραγματοποιήθηκαν δραστηριότητες συμβουλευτικής στην κατεύθυνση της προώθησης και ενίσχυσης της πράσινης επιχειρηματικότητας.

Ειδικότερα, σε απογευματινές συνεδρίες, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν και να συζητήσουν για τους τρόπους ανάπτυξης «πράσινων» επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, καθώς και να επεξεργαστούν και να εκθέσουν τις δικές τους επιχειρηματικές ιδέες. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων συμβουλευτικής είχαν τη δυνατότητα να διερευνήσουν την επιχειρηματική τους ιδέα προκειμένου να προβούν σε ανάληψη επιχειρηματικής δράσης. Στόχος ήταν μετά το πέρας της συμβουλευτικής διαδικασίας ο υποψήφιος νέος επιχειρηματίας να έχει

συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα σύνταξης του επιχειρηματικού σχεδίου για τη νέα του επιχείρηση, να έχει αποκτήσει αυτογνωσία αναφορικά με τις επιχειρηματικές του ικανότητες, δεξιότητες, ελλείψεις, αδυναμίες και να γνωρίζει τη μεθοδολογία εκπόνησης του επιχειρηματικού του σχεδίου.

Οι ενότητες της συμβουλευτικής/εκπαιδευτικής διαδικασίας περιλάμβαναν από τη διάγνωση των ικανοτήτων, δεξιοτήτων, κινήτρων, δυνατών και αδύνατων σημείων υποψήφιου επιχειρηματία, μέχρι εισαγωγικές πληροφορίες και εργαλεία για την επιχειρηματικότητα, όπως η βασική έρευνα αγοράς, το marketing και ο χρηματοοικονομικός σχεδιασμός.

Πολλές πληροφορίες δίνονταν στο πλαίσιο της ροής της συζήτησης και με απλούς όρους και παραδείγματα, αποφεύγοντας τη δυσνόητη τεχνική ορολογία.

Στις πρώτες επιχειρηματικές ιδέες που αναδείχθηκαν και αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος περιλαμβάνονται:

- Αγροτουριστική μονάδα
- Βιολογική καλλιέργεια αμπέλου – Παραγωγή & εμφιάλωση οίνου
- Βιολογική παραγωγή βοτάνων & φαρμακευτικών φυτών
- Συλλογή χρησιμοποιημένων «τηγανόλαδων» και μεταπώλησή τους για ανακύκλωση
- Παραγωγή βιολογικού λιπάσματος (χούμους)
- Φωτοβολταϊκό πάρκο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας